

'Le tango est un sentiment du coeur'
De Argentijnse
ziel van Parijs

PARIJS HEEFT ARGENTIJNSE TREKJES. DAT BLIJKT VOORAL UIT DE ONTELBARE TANGO-OPTIES DIE ER ZIJN. RUIM EEN EEUW GELEDEN RAAKTE DE STAD IN DE BAN VAN DIE DANS UIT BUENOS AIRES. INMIDDELS STAAT PARIJS BEKEND ALS DE TWEEDE HOOFDSTAD VAN DE TANGO.

TEKST: **PATRICIA JACOB**

HET ADRES KLOPT TOCH ECHT: 3, RUE DES VIGNOLES. Waarom staan we dan hier op een tochtige binnenplaats te verkleumen terwijl we geen hand voor ogen kunnen zien en slechts straatkatten horen blazen?

We besluiten af te taaien – zó voorspelbaar, de info op Franse websites klopt nooit – maar stoppen als we geritsel op een balkon horen. 'Allô, zoeken jullie de tango? *Le tango, c'est ici.*' Goh, dus dáár zit La Tanguedia, volgens insiders 'een bijzondere ontmoetingsplek voor liefhebbers van de tango en de Argentijnse cultuur'.

Boudoir

Eenmaal binnen lijkt het alsof we onuitgenodigd op een stout feestje zijn gekomen. Links van de deur wisselt een vrouw haar Nikes in voor schoenen met hoge hakken en enkelbandjes. Ze stift haar lippen feller rood en kamt haar krullen. Rond een chocoladetaart zingen mannen *feliz cumpleaños*, stelletjes hangen op banken, een man masseert de slapen van zijn partner.

Schermlicht, tijgerprints en netkousen. De entourage schreeuwt 'boudoir', de muziek uit de brakke speakers knettert 'tango'. Meeslepende klanken, teksten vol *corazón* en *amor*. Een vrouw in een nauwsluitend zwart-rood-roze gestreept jurkje lijkt op de dansvloer te wonen; jonge en oude mannen vragen haar doorlopend met hun ogen ten dans. Mannen dansen met vrouwen, vrouwen dansen met vrouwen. Benen gaan omhoog, ogen gaan dicht. De temperatuur stijgt. De Milonga La Nocturna is op stoom!

Schuifelende zestigplussers

Soirées zoals deze zijn er dagelijks in Parijs. Ook overdag wemelt het er van de *milongas*. Op zondagmiddag is de 'pratilonga' in La Sourdrière een hit. Tijdens deze kruising tussen een bal en een oefensessie schuifelen opvallend veel zestigplussers over het visgraatparket. Stoelen aan de zijkant, de dansers middenin, hun gezichten onbewogen. Zo gaat het er al decennia aan toe.

En plus zijn er zo'n tachtig scholen waar je de dans kunt leren en zijn er door het jaar heen verschillende tangofestivals. Stijgt de temperatuur, dan danst heel Paris de tango op straat. Een van de bekendste plekken is Jardin Tino Rossi aan de Seine, aan de Quai Saint-Bernard.

Zo geliefd als de dans in Parijs is, is hij in geen enkele andere stad buiten zijn geboorteland Argentinië. Buenos Aires mag dan de eerste hoofdstad van de tango zijn, Parijs staat bekend als de tweede. Dat Parijs en de tango innig met elkaar verbonden zijn, blijkt ook nog uit iets anders: Parijs heeft de geschiedenis van de tango sterk beïnvloed.

Huurkazernes en bordelen

De tango is rond 1880 ontstaan. Argentinië werd toen gezien als het beloofde land. Vooral jonge, Europese mannen trokken erheen. Velen vonden echter geen baan en kwamen niet verder dan de armoedige havenwijken in Buenos Aires. Met immigranten uit andere landen, Creolen en teleurgestelde gauchos van het platteland woonden ze er in huurkazernes.

Om hun leven draaglijker te maken, maakten ze 's avonds muziek. Daarbij lieten ze zich door elkaars ritmes beïnvloeden, zoals de Afro-Spaanse *habanera*-klanken uit Cuba en de walsen en polka's uit Europa. De gauchos namen de *milonga* mee, dansmuziek van de pampa's. Uit die mengelmoes ontstond de muziekvorm die 'tango' werd genoemd.

Tangomuziek was oorspronkelijk instrumentaal. Later ontstonden gezongen tango's met vaak groffe teksten; sterk seksueel getint of gedrenkt in maatschappijkritiek.

Waar muziek is, wordt gedanst. In de woonkazernes en cafés werden pasjes bedacht. De gauchos namen daarbij het voortouw. In hun dans probeerden ze hun eens zo stoere reputatie hoog te houden. Omdat er zo veel mannen waren, dansten ze met elkaar. Niet in elkaars armen, maar tegenover elkaar. Het zag eruit of ze aan het vechten waren.

Later wisten ook vrouwen de weg naar de havenwijken te vinden en ontstonden er bordelen. De tango werd een dans waarmee mannen prostituées probeerden te versieren en de vrouwen klanten probeerden te werven. De bewegingen werden sensueler, de dansers hadden meer lichamelijk contact. De Argentijnse elite sprak met *dédain* over deze dans van de onderklasse. Maar dat veranderde toen de tango aansloeg in Parijs.

Tangomania

Parijs was erg in trek bij rijke Argentijnse families. Rond 1900 stuurden ze hun kinderen erheen om te studeren. Anders dan hun ouders waren de zonen bepaald niet vies van de tango. Ze kwamen graag in de *barrios* van Buenos Aires, in de cafés en bordelen, en hadden de dans omarmd. De tangolessen die ze hadden opgedaan, verspreidden ze in Parijse uitgaansgelegenheden. Een van hen was de Argentijnse playboy en dichter Ricardo Güiraldes. De eerste professionele danser die de tango oppikte was de bekende Franse ballroom-danser Maurice Juvet. Hij had Argentijnse mannen de tango zien dansen bij Maxim's en was zwaar onder de indruk. Kort daarna danste hij met zijn partner Leona de tango in Café des Ambassadeurs, in de buurt van de Champs-Élysées.

DE TANGO IS GEVORMD DOOR BUENOS AIRES EN PARIJS. BUENOS AIRES IS DE MOEDER, PARIJS DE MINNARES

Het hek was van de dam: tussen 1906 en 1913 raakte Parijs volledig in de ban van de tango. Er ontstond een ware 'tango-mania'. Overal doken tangoclubs en -scholen op en werden er tangowedstrijden gehouden. Vanuit Parijs veroverde de dans de hele wereld, inclusief New York.

Exclusiefste salons

Toen de Argentijnse elite door had dat Parijs voor de tango was gevallen, ging ze anders tegen de dans aankijken. Parijs was voor rijke Argentijnen hét culturele centrum van de wereld. Als die stad de tango had omarmd, konden zij niet achterblijven; de tango maakte furore in de exclusiefste salons van Argentinië en werd uiteindelijk door alle klassen in het hart gesloten. De tango die toen werd gedanst was eleganter en minder schunnig dan de oorspronkelijke versie. In Parijs waren de scherpe kantjes van de dans geslepen.

Door de enorme populariteit van de tango kon de dans zich verder ontwikkelen. De muziek evolueerde. Onder invloed van zanger Carlos Gardel werden de teksten een zelfstandige kunstvorm. Waarschijnlijk was dat allemaal niet gebeurd als Parijs de tango had genegeerd in plaats van verfijnd. Kenners zeggen dat Buenos Aires én Parijs de tango hebben gevormd. Buenos Aires is de moeder, Parijs de minnares.

Show Tango Argentina

De liefde voor de tango groeit in Parijs nog steeds. In de jaren tachtig wist de dans zelfs een compleet nieuwe generatie tango-afficionados te interesseren. Dit kwam onder meer door de show *Tango Argentina* die van 1983 tot 1988 wereldwijd werd opgevoerd, maar in Parijs zijn première beleefde.

Omdat de tango er zo geliefd is, heeft Parijs naar verluidt de meeste tangomusici van heel Europa. Een deel van hen is Argentijns. In Parijs zitten circa 4000 landgenoten, waaronder Argentijnen die tussen 1976 en 1983 de Videla-dictatuur waren ontvlucht. De Argentijnen wonen verspreid over de stad. Argentijnse wijken ontbreken, al is het wel zo dat er in het 5e, 11e en 16e meer Argentijnen wonen dan elders in de stad. Van de vele Argentijnse restaurants die je in Parijs vindt, zit een van de meest gerenommeerde in het 11e: Unico, een voormalige slagerij,

waar de beau monde prikt in supersappig Argentijns rundvlees. In hetzelfde arrondissement zit Studio Buenos Aires Paris, de tangoschool van Sol en Mariana Bustelo.

Mini-De Gaulle

Deze sprankelende zusjes zijn geboren in Buenos Aires en dansen al sinds hun jeugd samen. Ze geven demonstraties en danslessen van verschillende niveaus. Op zaterdag organiseren ze geregeld *stages d'initiation*, tangoworkshops van drie uur waarin ze vertellen over de geschiedenis en de gedragsregels van de tango en je de basisbeginselen bijbrengen. Als dat geen ideale manier is om de tango te doorgronden! We gaan erheen.

Nadat de zusjes zich hebben voorgesteld, wil Mariana een mythe ontkrachten: 'Iedereen denkt het bij de tango draait om passie, maar dat is slechts een van de gevoelens die je kunt uitdrukken. Ik dans de tango met mijn familie, mijn opa, mijn zus. Echt niet dat ik dan passie voel! *Tango est un sentiment du coeur*. Wat je voelt, hangt af van de persoon die tegenover je staat, het moment, de omstandigheden. Het is een manier van communiceren.'

Vervolgens vergelijkt Sol de tango met het bakken van een cake en somt ze zeven ingrediënten op: een alerte houding, respect voor je partner en de ruimte om je heen, aandacht voor de muziek, het uitvoeren van de danspassen, een portie creativiteit en 'iets van jezelf'. Mariana: 'Je moet niemand na-apen, maar doen wat goed voelt voor jou.' Sol: 'Alle zeven elementen zijn even belangrijk. Je moet ze mixen. Houd het spannend! Improviseer.'

Appeltje-eitje. Maar niet heus. Net als ik de acht basisstappen eindelijk doorheb, moeten we opeens afwisselend diagonaal en kruiselings aan de slag. We zijn allebei bang dat iemand komt vragen of we motorisch gestoord zijn. De rest van de groep danst wél voorbeeldig. Het ligt dus echt aan ons. We zijn de pipo's van de groep en klampen ons aan elkaar vast. Maar daar maken de docenten korte metten mee. Opeens sta ik tegenover een soort mini-De Gaulle. Hij leidt, ik volg. Althans, dat is de afspraak. Maar oh, oh, oh, wat duurt het lang voordat hij een stap zet. Als ik plotseling naar achteren stap, rukt hij me terug. Ik herinner me opeens wat Mariana aan het begin van de les had gezegd: 'De een leidt, de ander volgt. Je kunt niet zomaar van rol wisselen.' Als je allebei het baasje wil uithangen, wordt het niets. Ik moet geduldiger zijn. Nederiger, wellicht. Bij de tango kom je jezelf tegen. Sol kijkt naar ons en geeft nog een lesje: 'Danspartners moeten naar elkaar luisteren. Je eigen wil dicteren is uit den boze. Je moet kunnen meeveren. *Remember: it takes two to tango.*'

EN ROUTE

TANGOPLEKKEN IN PARIJS

BUSTELO TANGO/ STUDIO BUENOS AIRES PARIS

54, avenue Philippe-Auguste (11e)
Dansschool van de zusjes Mariano en Sol Bustelo. Lessen van verschillende lengtes en voor diverse niveaus. Ook korte workshops van 3 uur. Erg geduldige docenten die uitstekend Engels spreken.
Bustelo-tango.com

LA CASA DEL TANGO

11, Allée Darius-Milhaud (19e)
Cultureel centrum voor tangoliefhebbers. Exposities, lessen en events (tea time dances).
lacasadelatango.net

LA SOURDIÈRE

23, rue de la Sourdière (1e)
Tango-instituut waar de organisatie Le Temps du Tango tangolessen geeft. De 'pratilonga' op zondagmiddag is razend populair. Wat ouder publiek.
Letempsdutango.com

LA TANGUEDIA

3, rue des Vignoles (20e)
Intieme ruimte waar tangolessen worden gegeven en tango-events worden georganiseerd.
Tanguediaparis.com

TANGO IN DE BUITENLUCHT

Jardin Tino Rossi
Quai Saint-Bernhard
Van mei tot september tango dansen van zonsondergang tot middernacht.

VOOR EEN OVERZICHT VAN DAG TOT TOT DAG

tango-argentin.fr

EERSTVOLGENDE FESTIVAL

Bailarinas Paris Tango Festival:
5-8 mei 2018
bailarinastangofestival.com

